

JOOST STALLEN

JOOST.STALLEN@REEDBUSINESS.NL

Proeftuin Zwaagdijk zit goed in

Het personeelsbestand van de proeftuin in Zwaagdijk verdrievoudigde in bijna tien jaar, in de pas met de groei van het onderzoek. Een flink deel van dat onderzoek is nog steeds openbaar en is, via het Productschap Tuinbouw, door de sector aange-reikt aan de proeftuin. Directeur Johan Kos vertelt erover.

Proeftuin Zwaagdijk ligt pal langs de doorgaande weg tussen Hoorn en Enkhuizen. Door die ligging waren tot 1997 vanaf de weg bijna alle activiteiten van de proeftuin uitstekend te volgen. War er aan onderzoek plaatsvond, gebeurde namelijk gro-tendeels op die plek.

Nadat de proeftuin verzelfstandigde in 1997, werd dat een stuk minder, aldus Johan Kos, directeur van 'Zwaagdijk'. Hij was er bij toen de overheid indertijd in verband met bezuinigingen klaar stond om de proeftuin definitief op slot te doen. Telers - met oog voor het be-

lang van een onderzoekslocatie in de regio - grepen in en Proeftuin Zwaagdijk ging door, als een private stichting.

Flink uitgedijd

Vanaf het moment dat de proeftuin zelfstan-dig verder ging in 1997, dijde de hoeveelheid onderzoek enorm uit. Veel van dat werk gebeurt in de teeltgebieden. De recente start van een onderzoekslocatie in de Demokas in Honselersdijk (Groenten & Fruit 14) is daar een voorbeeld van. De Noord-Hollandse onderzoekers zitten echter ook in Noord-

Johan Kos voor een stuk van de nieuwbouw van Proeftuin Zwaagdijk. "Vandaag gebeld worden en morgen starten met het onderzoek, dat is onze kracht."

Brahant (koolvliegproeven in Chinese kool), de Betuwe (ethrel in peer - in opdracht van het PT - en eigen fruitmotonderzoek). Zelfs in de Oekraïne heeft de proeftuin bescheiden voet aan de grond gezet.

Vooralsnog ligt de nadruk op eigen land. Dat is ook te zien op een landkaart, die achter Kos hangt. In die kaart steekt een flink aantal gekleurde spelden, aangevend waar de proef-tuin allemaal zit met onderzoek. "Groen is groente, blauw is glas en rood bloembollen." Dat het onderzoek over diverse teeltgebieden is uitgewaaid, betekent overigens niet dat op de proeftuin zelf niets meer gebeurt. In

Zwaagdijk is op een kwart van het 17 hectare grote proefveld een fors deel van het onder-zoek voor de biologische teelt geconcentreerd, en er staan proeven waarin regelmatig geteld moet worden, bijvoorbeeld tripsen en luizen. Daarnaast vindt de uitwerking van al het onderzoek vooral plaats 'op Zwaagdijk'. Het werk wordt gedaan met 25 personen, waarvan een kwart onderzoeker is. In 1997, bij de ver-zelfstandiging, bestond het personeelsbestand uit 7 personen. De groei zorgde er voor dat het bouwbedrijf er inmiddels behoorlijk de weg kent, steeds om een extra werkplekken biedend stuk aan het hoofdgebouw te zetten. De laatste uitbreiding is net enkele weken achter de rug. "Die extra ruimte was hard nodig, inclusief een passend laboratorium. Daar kunnen we bijvoorbeeld onze eigen inferties maken. Voor onderzoek naar Phytophthora in aardbeien bijvoorbeeld had-den we altijd een geïnfecteerd veld nodig. Dat is lastig. Nu kunnen we dat binnen het labora-torium doen." De recente verhuizing betec-kende ook een visuele opfrisser: "We zitten immers aan de openbare weg."

Onderzoek binnenhalen

"Veel van het door 'Zwaagdijk' uitgevoerde onderzoek is gericht op gewasbescherming

het werk

voor de industrie, of gebeurt in opdracht van de (provinciale) overheid. Het onderzoek in opdracht van telers ligt op 40 à 45 procent van de portefeuille van de proeftuin, en komt binnen via het Productschap Tuinbouw. Dit deel van het onderzoek wordt betaald met sectorgeld en de uitkomsten worden gepresenteerd in de vakpers en op studieclubavonden. De proeftuin moet dus een flink deel van haar werk uit de markt halen. Vooral in februari, maart en april is het stevig aanpoken om opdrachten te verwerven.

Kos: "Klantgerichtheid, dat is belangrijk, en flexibel zijn. Dit kan betekenen dat je vandaag de vraag krijgt of je morgen kunt beginnen met een onderzoek. Dáár ligt een stuk van onze kracht: snel handelen. 'Nee' verkopen doen we bij voorkeur niet." Die aanpak is een heel verschil met vroeger, voor de verzelfstandiging. "Rond kerst was toen het programma voor het volgende jaar al nagenoeg rond." Een andere in het oog lopende speler op de onderzoeksmarkt is PPD. Beide offeren op onderzoeksprojecten, maar het is niet zo dat degene met de scherpste prijs altijd de opdracht krijgt. "Praktijk is dat ook gekeken wordt naar je specialismen en of je onderscheidend goed bent."

Voor Zwaagdijk zijn kool, bladgewassen en peen en daarnaast witlof de belangrijkste gewassen waarin onderzoek wordt gedaan.

Late koolvlieg

Het onderzoek in kool concentreert zich bij de proeftuin in Zwaagdijk al enkele jaren op

technieken als zaadcoating, Phytodrip en Sanokote-Smart (voorheen dummypil) tegen belagers als trips, luis, aardvlo en koolvlieg. De bevindingen die uit dit onderzoek rollen, zijn niet alleen bruikbaar voor de sector, maar soms ook voor de proeftuin zelf.

"Je stelt vast dat iets werkt in groenten en dan wil je weten of het ook in andere teelten werkt, bijvoorbeeld in bloemen. We doen vaak ook onderzoek in bloemen, dat is op eigen initiatief. Lijkt zo'n nieuwe toepassing perspectief te hebben, dan leggen we dat bijvoorbeeld voor aan de sector. De ideeën daarvoor borrelen vaak spontaan op, op bijeenkomsten, gesprekken met fabrikanten, maar ook tijdens de koffiepauze."

In met name sluitkool en Chinese kool richt het onderzoek zich op de aanpak van de late koolvlieg. "De afnemende beschikbaarheid van breed werkende insecticiden zorgt er met name voor dat de latere koolvlegluchten sterker worden", aldus Kos. "We zoeken daarom naar een goed middel dat dimethoaat kan vervangen en dat inzetbaar is als de zaadcoating is uitgewerkt."

De teelt van spuitkool valt weliswaar grotendeels buiten het gezichtsveld van 'Zwaagdijk', maar dat neemt niet weg dat de proeftuin relatief veel onderzoek in dit gewas uitvoert. Dit seizoen zijn in spuitkool vijftien proeven voor gewasbescherming en bemesting voorzien. Eerder werden al veel proeven gedaan die aan de basis lagen van de toelating van middelen, waaronder Score en Horizon.

Bij sla ligt de nadruk onder andere op Bremia, net als in de afgelopen twee jaar. Speerpunt is de zoektocht naar nieuwe middelen en naar werkzame combinaties van toegelaten middelen. Daar zitten ook systemisch werkende fungiciden bij. "We kunnen slatellers een beetje bij maken: er zijn middelen die effectiever zijn dan wat er is. Minpunt is dat ze niet toegelaten zijn."

Alternatieven voor spuiten

Kos maakt een uitstapje naar het proeftuinonderzoek 'op eigen initiatief' in bladgewassen, gericht op Bremiabejrijdende toepassingen vóór het planten. Dit betreft systemisch wer-

PT-ONDERZOEK 2006 ZWAAGDIJK

Kool

Plaagbestrijding: zaadcoating, aangieten, Phytodrip, Sanokote smart (dummypil) en spuiten in bloemkool, spitskool en Chinese kool tegen (late) koolvlieg. In sluitkool ook tegen onder andere trips, luis en aardvlo. Onkruidbestrijding: middelscreening en selectiviteitsonderzoek.

Bladgewassen

Plaagbestrijding: zaadcoating, aangieten, Phytodrip, dummypil en spuiten tegen luis, rupsen, mineervlieg en trips. Daarnaast proeven met zaadcoating met aanvullende bespuitingen om teelt tot aan oogst luisvrij te houden.

Ziektebestrijding: Bremia, zoektocht naar middelen voor toepassing voor zaaien of planten. Zoeken naar beste spuitschema's met toegelaten middelen.

Witlof

Bestrijding: Sclerotinia, vorig jaar onderzoek mineervlieg, landelijke gewascommissie witlof overweegt vervolgonderzoek.

kende middelen die via zaadcoating of Phytodrip worden gebruikt. "We geven de industrie heel duidelijk aan dat we daarmee bezig zijn. Mogelijk levert dat nieuwe ideeën en inzichten op. Of een middel waarvan ze zeggen 'probeer dat eens'. Bij gewasbeschermer wordt nog vaak gedacht aan 'spuiten', maar er zijn veel meer mogelijkheden."

In witlof richt het door het PT gefinancierde onderzoek zich op de witlofmineervlieg en op de bestrijding van Sclerotinia. Voor beide werkt de proeftuin samen met het proefstation in Rumbke-Beitem in België. "Dat scheelt in de kosten en is veel efficiënter."

Het onderzoek tegen Sclerotinia in witlof richt zich op de bestrijding op het veld. "Rovral of Ronilan mogen alleen worden gebruikt als de witlofwortels naar binnen worden gebracht en al geïnfecteerd zijn. Dan ren je achter de feiten aan. In plaats daarvan denken we aan een aanpak aan in peen, met bestrijdingen op het veld op basis van een waarschuwingssysteem. Dat is nog niet eerder in witlof toegepast."